

Izazovi i mjere za NEET populaciju u Hrvatskoj

Mihalinec, Dominik

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:414844>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-09**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Dominik Mihalinec

IZAZOVI I MJERE ZA NEET POPULACIJU U
HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

MENTOR: prof. dr. sc. Zdenko Babić

Zagreb, 2020. godina.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. NEET populacija – pojam	2
2.1 NEET Populacija u Hrvatskoj – trendovi, kretanja, statistika	2
2.2 Nezaposlene osobe prema dobi, razdoblje 2015. do 2018. godine	3
2.3 Nezaposlenost prema razini obrazovanja do 30 godina	4
2.4 Posljedice nezaposlenosti mladih (NEET)	6
2.5 Odljev mozgova i trend iseljavanja mladih	7
3. Izazovi i karakteristike NEET populacije	8
3.1 Podaci iz Eurofounda 2016.	8
3.2 Izazovi NEET populacije	10
3.3 Podskupine NEET populacije	10
3.4 Faktori koji održavaju NEET status	12
4. NEET populacija – mjere i programi iz Garancije za mlade	12
4.1 Europska unija – temeljni dokumenti za NEET populaciju	13
4.2 Garancija za mlade	13
4.3 Prikaz implementacije Garancije za mlade u Hrvatskoj	14
4.4 Financiranje mjera Garancije za mlade	14
4.5 Mjere za mlade prema Planu implementacije Garancije za mlade	15
4.5.1 Mjere za uključivanje u tržište rada (GZM)	15
4.5.2 Mjere za uključivanje/povratak u obrazovanje	16
4.5.3 Reformske aktivnosti (uvođenje CISOK centara) i mjere dohvata	17
4.5.4 Mjere prevencije i komplementarne mjere za NEET populaciju	18
5. ENTRE – YOU model	20
5.1 ENTRE – YOU model u Hrvatskoj – praktični prikaz	21
6. Nefitni sektor i NEET populacija	21
7. Zaključak	23
Prilozi	26
Literatura:	27

Izazovi i mjere za NEET populaciju u Hrvatskoj

Sažetak: Svrha ovog rada je ukazati na izazove, odnosno probleme s kojima se susreću osobe NEET populacije, prikazati kretanje stope osoba u NEET statusu, prikazati probleme s kojima se takve osobe susreću, te faktore koji utječu na održavanje NEET statusa. Nadalje, cilj rada je prikazati i objasniti mjere u Hrvatskoj koje se direktno tiču NEET populacije, zatim prikazati model ENTRE - YOU za poticanje samozapošljavanja i poduzetništva kod mladih nezaposlenih osoba, te prikazati ulogu neprofitnog sektora, odnosno udruga koje se bave tematikom mladih nezaposlenih osoba. Kraj rada obuhvaća osobno mišljenje o mjerama, te preporuke za poboljšanje mjera za što uspješniju integraciju NEET populacije na tržištu rada.

Ključne riječi: NEET populacija, nezaposlenost, zapošljavanje, mladi, tržište rada

Challenges and measures for NEET population in Croatia

Abstract: The purpose of this paper is to outline the challenges, i. e. problems encountered by persons in the NEET population, to show the movement of rates of persons in NEET status, to outline the problems encountered by such persons, and the factors affecting the maintenance of NEET status. Furthermore, the aim of the paper is to present and explain measures in Croatia that directly relate to the NEET population, then to show the ENTRE – YOU model for encouraging self – employment and entrepreneurship among young unemployed persons, and to show the role of the non – profit sector, i. e. organizations dealing with the subject of young unemployed persons. The end of the paper includes a personal opinion on the measures, as well as recommendations for improving the measures for the most successful integration of the NEET population into the labor market.

Key words: NEET population, unemployment, employment, young, labor market

Izjava o autorstvu rada

Ovime potvrđujem da sam osobno napisao/la rad: _____Dominik
Mihalinec_____ i da sam njegov autor/ica. Svi dijelovi
rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (bilo da su u
pitanju mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni ili popularni članci) u radu su
jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: ___Dominik Mihalinec_____

Datum: _____08. 09. 2020._____

1. Uvod

Svakodnevno se susrećemo s različitim modernim pojavama u društvu koje su rezultat ubrzanih nadnacionalnih procesa globalizacije, modernizacije i ubrzanih tehnoloških promjena. Ti procesi donose nam brojne koristi, olakšavaju živote, povećavaju ekonomsku mobilnost, ubrzavaju ekonomski razvitak, olakšavaju radne procese, donose brojne promjene u naše živote. Informacije u današnje doba putuju nezamislivom brzinom. Tehnološki napredak osigurava maksimalizaciju profita u gotovo svim poslovnim sektorima. Nezamislivo je uopće razmišljati do koje mjere će u budućnosti društvo napredovati, s obzirom na sadašnji tijek navedenih procesa. Usporedno s navedenim procesima, dolazi do transformacije gotovo svakog aspekta života. Sve rastuća individualizacija povećava odgovornost pojedinaca za vlastiti život i budućnost, sve je veća specijalizacija rada, obrazovanje je također sve više specificirano. Navedeni procesi, iako možda tako ne izgleda na prvu, donose sa sobom i brojne negativne strane. Naše područje o kojem će se govoriti u ovom radu je područje zapošljavanja, točnije nezaposlenost mladih. Nezaposlenost je jedan od nusprodukata navedenih procesa tehnologizacije, modernizacije, globalizacije. Ako pogledamo situaciju malo pobliže, sve je manja potražnja radne snage u industrijskom sektoru. Uzrok tome su tehnološki procesi koji se odnose na robotizaciju poslovnih procesa, a to dovodi do viška radne snage. Postoji diskontinuitet na tržištu rada u vidu ponude i potražnje radnika. Posao je sve više specijaliziran, te poslodavci daju prednost potencijalnim radnicima koji imaju završeno visoko obrazovanje. Ispadanje iz tržišta rada ili općeniti ne ulazak u tržište rada predstavlja veliki socijalni rizik pošto većina stanovništva, kako u Hrvatskoj tako i u svijetu, svoju egzistenciju osigurava vlastitim radom. Traganje za poslom predstavlja uobičajeno životno razdoblje, no ako se radi o duljoj nezaposlenosti, najčešće se kod pojedinaca javlja materijalna deprivacija, siromaštvo i dugoročna nezaposlenost i brojne druge negativne posljedice. Mladi koji tek ulaze u tržište rada, predstavljaju ranjivu skupinu. Njihove želje za samostalnošću, pronalaskom posla i započinjanjem karijere mogu biti narušene nemogućnošću pronalaska posla nakon završenog obrazovanja. U posebno nepovoljnoj

situaciji nalaze se mladi koji su dugotrajno nezaposleni. Dugotrajna nezaposlenost mladih rezultira negativnim posljedicama s različitih aspekata, bilo ekonomskih (materijalna deprivacija), socijalnih (marginalizacija, socijalna isključenost), zdravstvenih (narušeno zdravlje) i drugih. U nastavku rada usmjerit ćemo se prema mladima koji nisu u sustavu obrazovanja, osposobljavanja i zaposlenja (NEET populacija), kao skupini koja je specifična, te u izrazito teškom položaju. Govorit ćemo o izazovima s kojima se takva populacija susreće, te o mjerama koje se provode, odnosno planiraju, istaknut ćemo ulogu Europske unije u području NEET populacije i sve rastući utjecaj organizacija civilnog društva na području zapošljavanja mladih (Bežovan i sur.: *Socijalna politika Hrvatske*, 2019.: str. 195).

2. NEET populacija – pojam

„NEET (not in education, employment or training) populacija je pojam koji se odnosi na izrazito ranjivu skupinu u društvu. Riječ je o mladim osobama koje su u dobi od 15 do 29 godina života (prema programu Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020., EU standard: 15 – 24 godine) koje nisu u sustavu obrazovanja, nisu zaposlene, te nisu uključene u programe osposobljavanja. Republika Hrvatska se nalazi na petom mjestu po broju mladih u NEET statusu“ (<https://neet.hr/neet-populacija/>).

2.1 NEET Populacija u Hrvatskoj – trendovi, kretanja, statistika

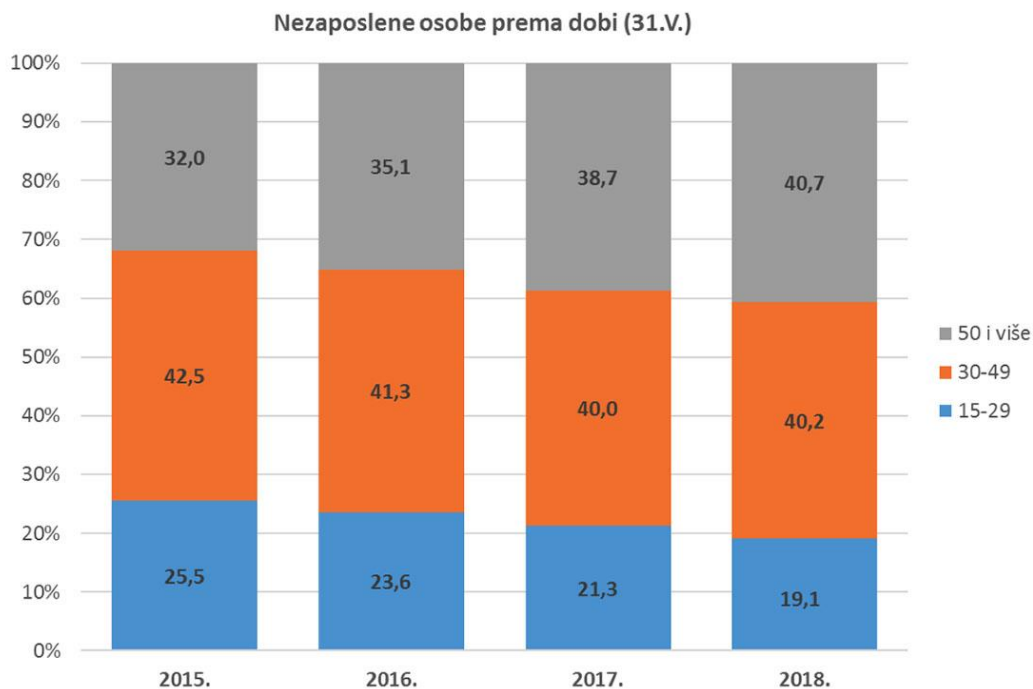
U 2009. godini, Hrvatsku, kao i veliki dio zemalja svijeta, pogodila je ekonomska kriza. Kriza je uzrokovala pad BDP-a u petogodišnjem razdoblju od 2008. godine do 2013. godine i izrazit rast nezaposlenosti s 8,6% u 2008. godini na 17,3% u 2013. godini (Bežovan i sur., 2019.: str. 203). Krizom je pogođena i populacija mladih. Udio mladih nezaposlenih osoba ispod 29 godina povećao se za čak 58% u razdoblju od 2008. do 2012. godine. Udio mladih u ukupnoj nezaposlenosti u 2012. godini iznosio je 33,1% (28,7% u 2008.). Hrvatsko tržište rada obilježava niska aktivnost i mala zaposlenost uz visoku nezaposlenost mladih (do 29. godine života). Istaknuti problem visokog udjela nezaposlenih mladih je neusklađenost između potreba tržišta rada i obrazovnog sustava

(Bedeniković: [Ne] zaposlenost mladih i NEET populacija u Hrvatskoj, 2017.g.: str. 82). Prema Bejaković i Mrnjavac¹ u Hrvatskoj su prisutna dva problema vezana uz zapošljavanje mladih, prvi je problem vezan za mlade osobe kod kojih se događa kasni ulazak u tržište rada te se njime smanjuje stopa aktivnosti mladih osoba. Drugi problem vezan je uz izlaganje mladih socijalnoj isključenosti i nepovoljnom položaju koji se javlja uslijed dugotrajne nezaposlenosti. Isti autori ističu kako je 2013. godina bila najgora u povijesti EU-a otkad se prikupljaju statistički podaci u vidu nezaposlenosti mladih (23,7%). Ipak, prolaskom ekonomske krize dolazi do pada stope nezaposlenosti mladih i to na 18.8% u 2016. godini (Eurostat, 2017). Problemi koji su još uvijek prisutni nakon krize u Hrvatskoj i protežu se tijekom godina jesu nepravilnosti na tržištu rada, koje su povezane s makro - trendovima (sezonski čimbenici – veća potražnja radne snage za sezonske poslove u ljetnim mjesecima, slaba ponuda poslova u pojedinim županijama u Hrvatskoj – primjer Ličko – senjska županija), zatim, neadekvatne kvalifikacije nezaposlenih osoba tražitelja posla (niska razina obrazovanja, nedostatak kompetencija, nedostatak radnog iskustva), nadalje, problem siromašnih i socijalno isključenih koji su u najgorem položaju prilikom izlaska iz nezaposlenosti – pritom problemi proizlaze iz nedostatka sredstava za financiranje do plaće, mogućem ne posjedovanju osobnog vozila (koje je potrebno za odlazak na posao), teže zaposlenje osoba s invaliditetom, etničkih manjina (Roma) zbog negativnih predodžbi i diskriminatornih postupaka poslodavaca (Bežovan i sur, 2019.: str. 204).

2.2 Nezaposlene osobe prema dobi, razdoblje 2015. do 2018. godine

Slika 2.1 Nezaposlene osobe prema dobi, razdoblje 2015. – 2018. Regionalni ured Zagreb (Izvor: <https://neet.hr/statistika/>, dostupno: srpanj, 2019.)

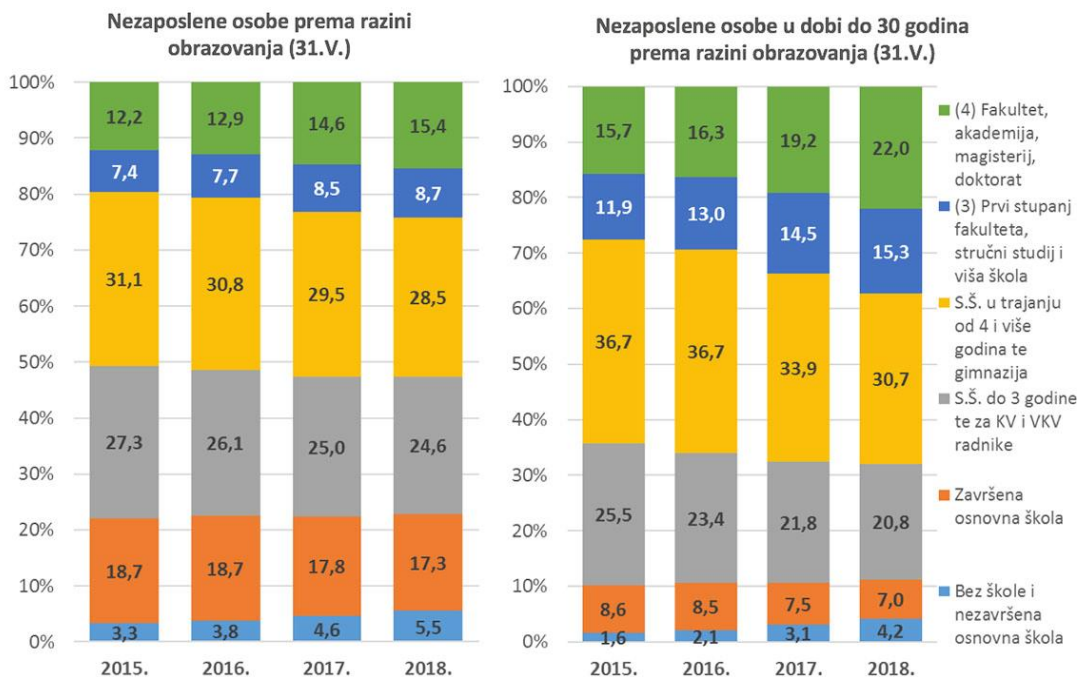
¹ Bejaković, Predrag i Mrnjavac, Željko (2016) Nezaposlenost mladih i mjere za njezino ublažavanje u Hrvatskoj. *Političke analize*. 7 (27): 32-38.

Razdoblje od 2014. godine do 2017. godine praćeno je gospodarskim rastom i razvojem. Stopa nezaposlenosti ukupne populacije pada od 17,4% u 2013. godini na 11,2% u 2017. godini. Ipak, nezaposlenost mladih osoba se kao trend smanjuje na godišnjoj razini, ali taj trend smanjivanja je usporen, pa je tako položaj mladih na tržištu rada nepovoljan i u razdoblju od 2015. do 2018. godine (Bežovan i sur., 2019.: str. 205). Što se tiče nezaposlenosti prema dobi (slika 2.1), u razdoblju od 2015. godine do 2018. godine udio mladih u padu je s 25,5% u 2015. godini na 19,1% u 2018. godini (Izvor: <https://neet.hr/statistika/>, dostupno: srpanj, 2019.). Dakle, iako je broj nezaposlenih mladih u blagom padu u razdoblju nakon završetka ekonomske krize 2013. godine, taj postotak je i dalje na visokoj razini (19,1%). Ovi podaci su nam od velike koristi jer mogu poslužiti kao polazište i temelj za određivanje intervencija politike zapošljavanja kao i za evaluaciju programa mjera za zapošljavanje.

2.3 Nezaposlenost prema razini obrazovanja do 30 godina

Slika 2.2 Nezaposlenost prema razini obrazovanja, razdoblje od 2015. do 2018. godine, Regionalni ured Zagreb (Izvor: <https://neet.hr/statistika/>, dostupno: srpanj, 2019.)

Podaci nakon ekonomske krize u pogledu obrazovne strukture mladih nezaposlenih osoba do 30 godina (slika 2.2) ukazuju nam na povećanje postotka mladih nezaposlenih osoba s završenim fakultetom, akademijom, magisterijem, odnosno doktoratom u razdoblju od 2015. godine (15,7%) do 2018. godine (22,0%). Što se prvostupnika tiče (11,9% nezaposlenih u 2015. godini, 15,3% u 2018. godini), također je prisutan trend povećanja nezaposlenosti ove skupine mladih. Navedeno povećanje nezaposlenosti u visokom obrazovanju moguće je pripisati nedostatkom ponude na tržištu zapošljavanja za određena zanimanja za koje je potrebna visoka stručna sprema, moguće je također da postoji zasićenje ponude radne snage u određenim profesijama više stručne spreme. Premali naglasak stavlja se na deficitarna zanimanja, iako u tom pogledu država osigurava određene mjere (stipendije). Završetak visokog obrazovanja predstavlja kasniji ulazak mladih u tržište rada, odnosno, duže oslanjanje na roditeljsku potporu tijekom studiranja (iznimka, studenti u radnom odnosu). Zabrinjavajući je podatak kako je

postotak osoba bez završene škole i s nezavršenom osnovnom školom u porastu od 2015. (1,6%) do 2018. (4,2%). Razlozi povećanja osoba bez završene i s nezavršenom osnovnom školom su nedostatak motivacije i perspektive mladih, odnosno nedovoljan uvid u važnost obrazovanja, te nedovoljna podrška, te poticanje od strane roditelja i obrazovnih institucija. Takve osobe su u velikom riziku da budu marginalizirane, odnosno da budu siromašne. Možemo pretpostaviti kako je u tom području stavljen premali naglasak na mjere i programe, te također, možemo pretpostaviti kako će takve osobe bez ikakvog obrazovanja biti izrazito teško zapošljive i vjerojatno će biti vezane uz socijalni sektor (primatelji zajamčene minimalne naknade).

2.4 Posljedice nezaposlenosti mladih (NEET)

Tablica 2.1 Kretanje stope NEET mladih
(Izvor: Eurostat 2017., podaci ARS, dostupno: srpanj, 2019.)

		2005.	2007.	2011.	2013.	2015.	2017.
Udio NEET mladih (15 – 24)	RH	16,7%	12,9%	16,2%	19,6%	18,1%	15,4%
	EU 27	12,7%	11,0%	12,9%	12,9%	12,0%	10,8%

Navedena tablica omogućava nam da spoznamo o kojem se udjelu NEET populacije u radi. Hrvatska se prema navedenim podacima nalazi visoko iznad prosjeka Europske unije po udjelu NEET populacije. 2013. godine, u vremenima krize, u Hrvatskoj je zabilježen najviši udio NEET populacije od kad se prikupljaju podaci, te iznosi 19,6%. Nakon 2013. godine dolazi do postupnog pada udjela NEET populacije u Hrvatskoj (18,1% u 2015. godini, 15,4% u 2017. godini). Ipak, radi se o relativno visokoj stopi nezaposlenosti mladih od 15 – 24 godina života. Mlade osobe u NEET statusu suočene su s nedostatkom prihoda za život. Nedostatak prihoda mladih osoba dovodi ih do teške financijske situacije, a ukoliko nisu materijalno potpomognuti od strane roditelja ili uzdržavatelja, takve osobe nalaze se u teškoj materijalnoj situaciji. Nemogućnost zaposlenja i pronalaska posla uzrokuje brojne promjene fizičkog i psihičkog zdravlja mladih osoba. Često je za pronalazak posla, edukaciju, nastavak obrazovanja potrebno imanje materijalnih sredstava, osobe NEET populacije u izrazito su nepovoljnom položaju

jer svaka nastojanja pronalaska posla, zaposlenja, obrazovanja, osposobljavanja iziskuju dodatna financijska sredstva čime otežavaju već ionako težak i nepovoljan položaj. Nedostatak prihoda glavni je problem, ali nije jedini izvor posljedica nezaposlenosti NEET populacije. Sudjelovanje na tržištu rada ima osim financijskih i druge višestruke nematerijalne posljedice kao što su struktura dnevnog rasporeda vremena, svakodnevni zajednički kontakti i iskustva izvan vlastite obitelji, jačanje osobnog identiteta i statusa, povezivanje kroz zajedničku svrhu, te redovna aktivnost (Bežovan i sur, 2019.: str. 207 – 208). Materijalna deprivacija, nezaposlenost, manje socijalnih kontakta, zasigurno dovode do manje kvalitete života i socijalne isključenosti NEET populacije.

2.5 Odljev mozгова i trend iseljavanja mladih

Slika 2.2, koja nam govori o obrazovnoj strukturi mladih nezaposlenih osoba do 30 godina starosti prikazuje kako visoki postotak mladih nezaposlenih predstavljaju osobe višeg i visokog obrazovanja. Spomenuli smo i posljedice nezaposlenosti NEET populacije. Takva situacija nemogućnosti pronalaska posla kod mladih nezaposlenih osoba koje imaju neki oblik materijalne potpore stavlja ih pred veliku životnu situaciju, odnosno izazov. Naime, ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, dodatno je povećana socijalna i ekonomska mobilnost radnika unutar država članica Europske unije. U Hrvatskoj je još od vremena krize prisutan trend iseljavanja stanovnika u neku od zemalja Europske unije, najčešće u Njemačku ili Irsku. Posebno je zabrinjavajući trend iseljavanja mladih visokoobrazovanih osoba nakon završetka obrazovanja. Ako se pitamo zašto, odgovor leži upravo u nemogućnosti pronalaska posla. S obzirom na navedeno i ako malo pobliže opet pogledamo tablicu 2.1, koja prikazuje smanjenje udjela NEET populacije, pitanje koje se postavlja je sljedeće, može li se smanjenje udjela NEET populacije u prethodnim godinama dijelom pripisati iseljavanju mladih obrazovanih građana? Odgovor je svima poznat. Teško je reći koje mjere su potrebne za sprječavanje odljeva mozgov, ali ono oko čega se možemo složiti je to da se negativan trend iseljavanja građana, a pogotovo mladih osoba ne zaustavlja u posljednjih par godina. Nažalost, odljev mozgov,

kao već poznati „novi“ socijalni rizik, predstavlja alarmantnu situaciju i novi „udar“ na mirovinski sustav.

2.6 Prikaz nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj (15 – 29 godina) – podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (od 2013. godine, do 2019. godine)

Tablica 2.2 Broj prijavljenih mladih osoba (15 – 29 godina) u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, za razdoblje od 2013. do 2019. godine. (Izvor: <https://statistika.hzz.hr/Statistika>, dostupno: srpanj, 2019.)

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019
Broj registriranih osoba (15 – 29 godina)	18,140	16,683	14,814	11,849	8,401	6,370	4,898

Podaci HZZ-a govore nam o kretanju broja prijavljenih mladih (15 – 29) nezaposlenih osoba u razdoblju od 2013. godine do 2019. godine. Aktualno stanje iz 2019. godine pokazuje trend smanjenja registrirani mladih nezaposlenih osoba u evidencijama HZZ-a. Podatak iz 2013. godine predstavlja najviši ikad zabilježeni broj mladih nezaposlenih osoba (18,140 osoba). Pretpostavljamo kako podaci iz navedene tablice nisu konačni, već se njima još trebaju pribrojiti mlade osobe koje su također nezaposlene, ali nisu prijavljene u evidenciju HZZ-a. Kada bi uzeli u obzir i takve osobe, dobiveni podaci bili bi puno veći. Europska istraživanja ukazuju nam kako je tek oko 57% mladih nezaposlenih prijavljeno u evidencije zavoda za zapošljavanje (Eurofound 2016.).

3. Izazovi i karakteristike NEET populacije

U nastavku ovog rada, osvrnut ćemo se na izazove pred kojima se nalaze osobe NEET populacije, također, istaknut ćemo i karakteristike takvih osoba. Napravit ćemo analizu podskupina mladih uključenih u NEET populaciju.

3.1 Podaci iz Eurofounda 2016.

Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta identificirala je nekoliko pokazatelja koji su usko vezani uz NEET populaciju (Eurofound, 2016.) Pokazatelji su sljedeći:

1. Socio – demografski faktori – podaci pokazuju kako broj NEET osoba raste s porastom godina, a ugroženija skupina su mlade žene koje često postaju dijelom te populacije.
2. Obrazovanje – najčešće osobe koje su dio NEET populacije su mladi ljudi sa sekundarnim stupnjem obrazovanja, viša razina obrazovanja smanjuje rizik od upadanja u NEET populaciju. Iako, prema podacima Regionalnog ureda Zagreb (slika 2.2) u Hrvatskoj postoji trend povećanja udjela visoko obrazovanih osoba u NEET populaciji u razdoblju od 2015. do 2018. godine.
3. Registracija pri zavodima za zapošljavanje – prema podacima Eurofounda (2016.) samo 57% NEET osoba je registrirano pri zavodima za zapošljavanje.
4. Kompozicija - više od polovice NEET populacije sastoji se od kratkoročno i dugoročno nezaposlenih.
5. Varijacije između grupa – postoje jasne razlike između zemalja Europske unije po veličini i kompoziciji NEET populacije. Prema podacima, u nordijskim zemljama (Švedska, Norveška), zapadnim (Francuska, Engleska), kontinentalnim (Belgija, Njemačka), najveći dio NEET populacije je kratkoročno nezaposlen, dok u nekim južnim (Grčka) i mediteranskim zemljama (Italija), najveći dio NEET populacije čine dugotrajno nezaposleni i obeshrabreni radnici². U zemljama istočne Europe, žene su podložne upadanju u NEET populaciju, najčešće zbog nemogućnosti usklađivanja radnih, majčinskih i obiteljskih obaveza (Bedeniković, 2017, prema Eurofoundu 2016.: str. 80).

² Obeshrabreni radnici – osobe koje su raspoložive za rad, ali koje u proteklom mjesecu nisu tražile posao. Najviše u Italiji (11,6%). Izvor: Bežovan i sur., 2019.: str. 209.

3.2 Izazovi NEET populacije

Kao posebna rizična skupina NEET populacija susreće se s različitim izazovima. Najveći izazov NEET populacije predstavlja kontinuirani rast osoba koje „padaju“ u NEET populaciju tijekom godina. Razlog tome su procesi koji su vezani uz nerazmjernost obrazovnog sustava i tržišta rada. Većinom se radi o zanimanjima kod kojih već postoji zasićenje na tržištu rada, te za koja nema slobodnih radnih mjesta. Najveći udio NEET populacije čine mladi ljudi sa sekundarnim stupnjem obrazovanja, ali noviji trend pokazuje povećanje udjela visokoobrazovanih mladih. Mlade žene su u većem riziku od zapadanja u NEET populaciju zbog specifičnih izazova s kojima se susreću. Takvi izazovi iziskuju potrebno usklađivanje radnih, obiteljskih i majčinskih obveza što stavlja mlade žene u nepovoljan položaj. Oko dvije trećine NEET populacije htjelo bi raditi, ali za to nemaju odgovarajuću mogućnost i priliku. Izazov NEET populacije također predstavlja i pitanje ispadanja osoba iz srednjoškolskog obrazovanja. Takve osobe su u velikom riziku od socijalne isključenosti i siromaštva s obzirom da su izrazito teško zapošljive na tržištu rada jer ne posjeduju nikakvo formalno zanimanje, odnosno nisu profesionalno kvalificirane. Isto vrijedi i za osobe sa završenom osnovnom školom ili bez osnovne škole koje su u još težem položaju. Nadalje, porast NEET populacije dovodi do rizika „izgubljene generacije“, odnosno do osoba koje su duže vrijeme isključene s tržišta rada i kojima sve više nedostaju vještine koje se traže na tržištu rada. Izazov predstavlja i ekonomska kriza koja donosi povećanje nezaposlenosti, kako opće populacije, tako i nezaposlenosti mladih osoba. Daljnji izazovi su nedostatak bavljenja države problemima NEET populacije, nedovoljna posvećenost programima zapošljavanja i zbrinjavanja NEET populacije (<https://neet.hr/neet-populacija/>).

3.3 Podskupine NEET populacije

Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta (Eurofound, 2016.) raščlanila je NEET populaciju na sedam podskupina:

1. Kratkotrajno nezaposleni – osobe koje traže zaposlenje i u mogućnosti su prihvatiti posao i započeti s radom unutar dva tjedna uz nezaposlenost koja traje kraće od 12 mjeseci.
2. Dugotrajno nezaposleni – osobe koje traže zaposlenje i u mogućnosti su prihvatiti posao i započeti s radom unutar dva tjedna uz nezaposlenost koja traje dulje od 12 mjeseci.
3. Ponovno upisani – a) osobe koje više ne traže posao s obzirom da su već pronašle posao koji će započeti uskoro; b) osobe koje ne traže zaposlenje i nisu našle nikakav posao jer čekaju ponovni poziv na posao; c) osobe koje traže zaposlenje, ali nisu u mogućnosti započeti s istim radi obrazovanja ili osposobljavanja koje je u tijeku.
4. Nedostupni – a) osobe koje ne traže posao zbog bolesti, te privremene ili trajne nesposobnosti; b) osobe koje traže zaposlenje, ali nisu u mogućnosti započeti s istim radi bolesti ili nesposobnosti.
5. Obiteljske obaveze – a) osobe koje ne traže posao zbog čuvanja djeteta ili brige oko hendikepiranih odraslih ili radi ostalih osobnih ili obiteljskih obaveza; b) osobe koje traže zaposlenje, ali nisu u mogućnosti započeti isto unutar dva tjedna radi obiteljskih obaveza (majčinstvo).
6. Obeshrabreni radnici – osobe koje ne traže zaposlenje zbog osjećaja da je rad nedostupan.
7. Ostale kategorije NEET populacije – a) osobe koje ne traže zaposlenje radi umirovljenja ili razloga koji nisu specificirani; b) osobe koje traže zaposlenje, ali nisu u mogućnosti započeti s istim radi razloga koji nisu specificirani ili radi službe i angažiranosti u civilnim službama u zajednici (Bedeniković, 2017.: str. 80 – 81).

Ova kategorizacija predstavlja skupine NEET populacije sa specifičnim čimbenicima koji sprječavaju izlazak iz NEET statusa. Neke podskupine, izložene su specifičnim čimbenicima kao na primjer osobe koje su u NEET statusu zbog obiteljskih obaveza, odnosno brige oko djece. Specifična je podskupina nedostupnih osoba koje najčešće zbog

bolesti ili ozljede nisu u mogućnosti prihvatiti zaposlenje, ali to zaposlenje aktivno traže. U najtežem su položaju dugotrajno nezaposlene osobe zbog dugotrajne prisutnosti materijalne deprivacije. Svaku navedenu podskupinu prate posebni specifični čimbenici koji održavaju NEET status.

3.4 Faktori koji održavaju NEET status

Prema Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD, 2016.) nekoliko je presuđujućih faktora koji održavaju osobe u NEET populaciji, odnosno koji na neki način „pospješuju“ ulazak pojedinaca u NEET populaciju u bilo kojem životnom razdoblju. Glavni, najutjecajniji faktor je niska razina obrazovanja koja najviše pogađa pojedince, rezultirajući nepovoljnijim položajem na tržištu rada, koji sa sobom donosi tešku zapošljivost takvih osoba. Nedostatak osnovnih vještina, kao što su niske razine pismenosti i računanja uvelike otežavaju pronalazak posla. Nedostatak navedenih vještina odnosi se na osobe koje nemaju ni osnovni stupanj obrazovanja (nezavršena osnovna škola). Nadalje, vještine savjesnosti, emocionalne stabilnosti i otvorenosti novim iskustvima relevantne su i vezane uz uspješan završetak obrazovanja, pronalazak posla i zarađivanje plaće. Nedostatak istih, stavlja osobe u nepovoljan položaj i uzrokuje smanjenje životnih šansi za završetak obrazovanja, pronalazak posla. Specifični faktor koji pogađa žene te uzrokuje njihov ulazak, odnosno zadržavanje u NEET statusu je rođenje djeteta, odnosno nastale majčinske i obiteljske obaveze, pogotovo u populaciji između 25 i 29 godina, koja predstavlja najčešću dob u kojoj žene rađaju djecu. Zatim, treba napomenuti i zdravlje, kao jedan od odlučujućih faktora. Naime, uslijed negativnih posljedica nezaposlenosti, materijalne deprivacije, socijalne isključenosti i marginaliziranosti NEET populacije, u takvoj populaciji češće se javljaju zdravstveni problemi (5 puta češće nego kod osoba koje nisu dio NEET populacije). Zdravstveni problemi u korelaciji s negativnim posljedicama samog NEET statusa produbljuju ionako već tešku situaciju takve populacije (Bedeniković, 2017.: str. 81 – 82).

4. NEET populacija – mjere i programi iz Garancije za mlade

4.1 Europska unija – temeljni dokumenti za NEET populaciju

Kako smo već i ranije istaknuli, 2013. godina bila je kako za Hrvatsku, tako i za većinu zemalja Europske unije rekordna po podacima o nezaposlenosti mladih. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, otvoren je prostor međunarodne suradnje, komunikacije, razmjene iskustava, praksi, postupaka za poboljšanje svih aspekta života (obrazovanje, zapošljavanje, zdravlje, itd...). U pogledu NEET populacije i zapošljavanja mladih, Vijeće EU, 2013. godine usvaja Preporuku o uspostavi Garancije za mlade. Svaka država članica EU, aktivnosti Garancije za mlade provodi kroz konkretan implementacijski plan na nacionalnoj razini. Vijeće EU također, preporučuje državama članicama da usmjere reforme i socijalne investicije prema mjerama zapošljavanja mladih, a u provedbi tih preporuka namijenjena su financijska sredstva Inicijative za zapošljavanje mladih (Bežovan i sur., 2019.: str. 206). Osim Preporuke o uspostavi Garancije za mlade, Europa 2020. je temeljni strateški dokument EU na temelju kojeg se razvijaju i donose daljnje strategije i inicijative. Iz navedenog strateškog dokumenta, predvodnička inicijativa koja se bavi NEET populacijom jest „Mladi u pokretu“³ (Bedeniković, 2017.: str. 77).

4.2 Garancija za mlade

Garancija za mlade na razini EU, donesena je u okviru Paketa mjera za zapošljavanje mladih (Youth Employment Package) u 2012. godini na sjednici Vijeća EU. Paket mjera za zapošljavanje mladih sastoji se od političkih smjernica koje su usmjerene prema poboljšanju prijelaza mladih ljudi iz sustava obrazovanja na tržište rada, te između ostaloga uključuju: povećanje zapošljivosti i zapošljavanje mladih građana Europske unije u dobnoj skupini od 15 do navršених 25 godina života. Za Republiku Hrvatsku dobna skupina proširuje se do 29 godine života. Sami smisao Garancije za mlade je brza aktivacija na tržištu rada koja podrazumijeva dobivanje kvalitetne ponude u roku od 4 mjeseca od trenutka napuštanja ili završetka obrazovanja ili ulaska u nezaposlenost bez obzira je li osoba prijavljena u zavodu za zapošljavanje ili nije. Kvalitetna ponuda

³ EK, 2010: 3 – 7

obuhvaća ponudu za posao, ili ponudu pripravništva, ili mogućnost nastavka obrazovanja s naglaskom na prilagodbu individualnim potrebama i mogućnostima pojedine mlade osobe (www.gzm.hr).

4.3 Prikaz implementacije Garancije za mlade u Hrvatskoj

Još u 2012. godini, vladajući su više pažnje posvetili potrebama mladih na tržištu rada. Kao rezultat nastojanja i promišljanja o problemima mladih na tržištu rada, donesen je Zakon o poticanju zapošljavanja kao mogući odgovor na problem nezaposlenosti, kako mladih, tako i ostale populacije. Tim zakonom uvedeno je pravo na porezne olakšice poslodavcima na razdoblje od 2 godine, gdje vrijedi pravilo da poslodavac mora osobu zadržati u 3. godini rada. Navedeno pravo odnosi se na zapošljavanje mladih s do 12 mjeseci iskustva u zvanju za koje su se obrazovali ili one koji su prijavljeni na HZZ dulje od dvije godine. Istim zakonom omogućeno je i stručno osposobljavanje za rad u privatnom sektoru, te je proširena ciljana skupina od onih koji nemaju staža na one do 12 mjeseci staža u struci za koju su se obrazovali. U kolovozu 2013. godine, prema uputi Europske komisije, osnovan je Savjet ministra rada i mirovinskog sustava za izradu Plana implementacije Garancije za mlade. Savjet je kao radno tijelo okupio 17 dionika koji su sudjelovali u izradi Plana implementacije Garancije za mlade. Plan implementacije predstavlja vodič u primjeni i provedbi mjera i reforma u smjeru uspostave sustava Garancije za mlade. Prvi Plan implementacije donesen je u travnju 2014. godine (www.gzm.hr). 1. srpnja 2013. godine Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) započinje s provedbom GZM-a, te je paket mjera koje se tiču mladih, „Mladi i kreativni“ dopunio s dodatnih 11 mjera usmjerenih na osobe do 30 godina (Bedeniković, 2017, prema HZZ, 2016.: str. 79).

4.4 Financiranje mjera Garancije za mlade

Prema podacima o troškovima, uspostava Garancije za mlade Eurozonu košta oko 21 milijardu eura godišnje, što je negdje oko 0,22% BDP-a Europske unije (ILO report – Eurozone job crisis). S druge strane, ostanak mladih u NEET statusu predstavlja veći

trošak (oko 1,21% BDP-a Europske unije), a ti troškovi se očituju kroz doprinose, izgubljene zarade i izgubljene poreze (Eurofound). Svaka država članica mora radi uspostave Garancije za mlade, osigurati vlastita sredstva, no, Europska unija je također osigurala dodatna sredstva iz Europskog socijalnog fonda (ESF) i putem Youth Employment Initiative fonda, odnosno Inicijative za zapošljavanje mladih koja je namijenjena lakšem uspostavljanju sustava Garancije za mlade (www.gzm.hr). Republika Hrvatska za razdoblje od 2014. – 2020. ima na raspolaganju više od 132,54 milijuna eura iz navedenih fondova, preciznije, 66,36 milijuna eura iz Europskog socijalnog fonda namijenjenih za uspostavu strukturnih reformi i sustava podrške, te 66,18 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih namijenjenih za samu mladu osobu u smislu obrazovanja, doprinosa za zapošljavanje, naknada za vrijeme obrazovanja ili osposobljavanja, za putne troškove (www.gzm.hr). Radi mogućnosti ostvarivanja navedenih sredstava iz ESF-a i YEI-a, Republika Hrvatska je morala ispuniti 3 sljedeća uvjeta: 1. potpisati Partnerski sporazum (usvojen 30. listopada 2014. godine), 2. usvojiti Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali, te 3. akreditirati sustav za menadžment EU sredstvima (www.gzm.hr). Kako bi se поближе upoznali s mjerama Garancije za mlade, u nastavku ćemo proučiti i istaknuti važne mjere Garancije.

4.5 Mjere za mlade prema Planu implementacije Garancije za mlade

Izravna provedba GZM sastoji se od dva seta mjera, prvog koji je namijenjen uključivanju mladih NEET osoba u tržište rada, te drugog koji je usmjeren na uključivanje mladih NEET osoba u obrazovanje. Za uključivanje u bilo koji set mjera, mlada osoba mora biti prijavljena u evidenciju HZZ-a, a same mjere operativno provode HZZ (Hrvatski zavod za zapošljavanje) i MZO (Ministarstvo znanosti i obrazovanja – posredno, putem obrazovnih institucija). Razina provedbe mjera je nacionalna, ali i regionalna (Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje od 2019. – 2020.).

4.5.1 Mjere za uključivanje u tržište rada (GZM)

- I. Podrška zapošljavanju – obuhvaćaju pružanje podrške zapošljavanju putem: a) potpora za zapošljavanje (sufinanciranje zapošljavanja mladih nezaposlenih osoba u dobi od 15 do 29 godina, prijavljenih u evidenciju nezaposlenih osoba), b) program javnih radova (aktiviranje mladih nezaposlenih osoba u dobi od 15 do 29 godina kroz programe javnih radova).
- II. Podrška samozapošljavanju – koja obuhvaća: a) pružanje podrške samozapošljavanju i poduzetništvu mladim osobama putem informiranja, podrške u razvoju poslovnog plana i programa praćenja, te b) pružanje financijske podrške davanjem subvencija za razdoblje od 12 mjeseci.
- III. Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa – odnosi se na pružanje podrške mladim osobama za stjecanje iskustva ili formalnog uvjeta koji je potreban za pristupanje stručnom ispitu na radnom mjestu u zvanju za koje su se mlade osobe obrazovale.
- IV. Pripravništvo, odnosno stjecanje prvog radnog iskustva sastoji se u pružanju podrške zapošljavanju mladih osoba radi stjecanja prvog radnog iskustva, odnosno prvog zapošljavanja u stečenoj obrazovnoj razini, a na poslovima vezanim uz stečeno stručno zvanje (Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje 2019. – 2020.).

4.5.2 Mjere za uključivanje/povratak u obrazovanje

- I. Podrška obrazovanju – sastoji se od pružanja podrške uključivanjem u programe obrazovanja za potrebe tržišta rada i/ili stjecanja dodatnih ili nadogradnja postojećih vještina obrazovanja putem: a) osposobljavanja na radnom mjestu, te b) obrazovanja nezaposlenih (koje uključuje programe stručnog osposobljavanja, prekvalifikacije i usavršavanja u obrazovnim ustanovama, za zanimanja koja su trenutno tražena na tržištu rada).
- II. Obrazovanjem do veće zapošljivosti mladih – obuhvaća pružanje podrške u obrazovanju u cilju: a) stjecanja cjelovite kvalifikacije za potrebe tržišta rada, b)

stjecanje djelomične kvalifikacije, c) stjecanje skupova ishoda učenja temeljnih vještina (informatičke vještine, učenje jezika), d) stjecanje vozačke dozvole.

- III. Druga prilika za stjecanje kvalifikacije u visokom obrazovanju – ciljevi mjere su omogućiti pristup, nastavak i završetak visokog obrazovanja osobama koje su odustale od studija (Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje od 2019. – 2020.).

Osim navedenih mjera, u Planu implementacije nalaze se i mjere za osnaživanje provedba mjera GZM (podrška dugotrajno nezaposlenim mladima koji su već prijavljeni u evidenciju HZZ-a, te poboljšanje kvalitete mentorstva na radnom mjestu), „outreach“ aktivnosti koje se odnose na mjere dohvata kojima je cilj privući određenu skupinu (NEET) osoba u određene aktivnosti (odnose se na identifikaciju osoba u NEET statusu, te pružanje različitih usluga mladima koji su u statusu NEET, ali još nisu evidentirani u HZZ-u). Na mjere dohvata, stavlja se velik naglasak s obzirom da između ostalog potiču inovacije u aktivaciji mladih, provedbu nacionalne kampanje GZM, potiču osnaživanje aktivnosti udruga mladih, jačaju mrežu regionalnih info centara za mlade, potiču aktivaciju mladih kroz kulturne sadržaje (Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje od 2019. – 2020.).

4.5.3 Reformske aktivnosti (uvođenje CISOK centara) i mjere dohvata

Jedna od važnijih skupina mjera u Planu implementacije GZM-a jesu reformske mjere/aktivnosti, te mjere dohvata ciljane populacije. Reformskim aktivnostima smatramo osnivanje CISOK centara, odnosno, centara za informiranje i savjetovanje o karijeri koji pružaju usluge cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja s ciljem razvijanja potencijala građana, poboljšanje vještina upravljanja karijerom, te poticanjem razvoja zajednice i gospodarstva na lokalnoj i nacionalnoj razini. CISOK centri imaju prepoznatljivu ulogu kao središnjice za dohvat i aktivaciju NEET populacije. Reformske aktivnosti Garancije uključuju otvaranje novih Centara za informiranje i savjetovanje o karijeri, poboljšanje kvalitete usluga CISOK centara, te jačanje njihovih kapaciteta. Sljedeće reformske aktivnosti/mjere jesu: 1. analiziranje mogućnosti profesionalizacije rada s mladima (u

vidu profesionalizacije rada s mladima, poboljšanja kvalitete života mladih), 2. razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva (ključni ciljevi: jačanje kapaciteta udruga mladih i udruga za mlade na svim razinama, te poboljšanje partnerstva udruga mladih i za mlade s različitim dionicima). Mjere dohvata obuhvaćaju: 1. mjere provedbe nacionalne kampanje GZM-a (povećanje informiranosti, svijesti, uključenosti mladih u statusu NEET, učenika/studenata, te poslodavaca u shemu GZM-a), 2. mjere inovacija u aktivaciji mladih (razvoj samopouzdanja NEET mladih, povećanje radne uključenosti, novi oblici pristupa mladima iz NEET populacije), 3. mjere osnaživanja aktivnosti udruga mladih i za mlade (podrška OCD, prevencija socijalne isključenosti mladih u području obrazovanja i zapošljavanja), još ćemo istaknuti mjere osnaživanja regionalnih info – centara za mlade, te mjere aktivacije mladih kroz kulturne sadržaje (Plan implementacije Garancije za mlade, za razdoblje od 2019. – 2020.). Navedene mjere usmjerene su na NEET populaciju, te omogućavaju jačanje sustava i programa GZM, povećanje razine profesionalizacije prema mladima, jačanje organizacija civilnog društva, povećanje socijalne i radne uključenosti NEET mladih, potiču osnaživanje mladih. Osvrnimo se još naknadno na CISOK centre. Kako smo već i ranije napomenuli, CISOK centri pružaju usluge koje su namijenjene mladima u NEET statusu. Osim mladima u NEET statusu, CISOK centri pružaju usluge učenicima osnovnih i srednjih škola (u vidu profesionalnog usmjeravanja, informiranja i savjetovanja). Od brojnih usluga, Centri pružaju alate za razvoj karijere, informacije o tržištu rada (statistika, mjere APZ-a), korisne materijale, vodiče i brošure, informacije o uslugama i pravima. U centrima se provode različite radionice i predavanja, a sve to služi za dobivanje informacija o tržištu rada (postupci, procedure, zakonodavni okvir, prava i usluge), zatim, za jačanje vlastitih kompetencija (razgovor za posao, pisanje životopisa i molbe, vodiči za prijavljene na evidenciju HZZ-a, tehnike komunikacije), radi lakšeg odabira zaposlenja na tržištu rada i radi razvoja karijere (<https://www.cisok.hr/>).

4.5.4 Mjere prevencije i komplementarne mjere za NEET populaciju

Navedene mjere nalaze se u okviru drugih strateških dokumenata i nisu izravni „plod“ Garancije za mlade, ali u velikoj mjeri doprinose jačanju položaja mlade osobe na

tržištu rada i na neki način sprječavaju ulazak mladih u NEET status. Praćenje tih mjera odvija se u okviru strateških dokumenata na temelju kojih su donesene, odnosno u provedbi. Mjere prevencije i komplementarne mjere mogu se podijeliti u 3 skupine:

- I. Mjere koje doprinose razvoju obrazovanja – za mjere koje doprinose razvoju obrazovanja, ključan je strateški „Program razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja 2016. – 2020. Navedeni program obuhvaća mjere za poboljšanje sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju (svrhovitost obrazovanja – u skladu s tehnološkim razvojem i potrebama tržišta rada), promicanjem privlačnosti strukovnog obrazovanja kroz kampanje i natjecanja učenika (strukovno obrazovanje kao pravi odabir za konkurenciju na tržištu rada), mjere izrade novih sektorskih kurikuluma (veća fleksibilnost i autonomija obrazovnih ustanova u izboru sadržaja i metoda rada), mjere dugoročnijeg uključivanja poslodavaca u odgojno – obrazovni proces (dovoljan broj mjesta za učenike u gospodarskim subjektima i institucijama), zatim mjere za povećanje interesa mladih za obrazovanje u deficitarnim zanimanjima, niz mjera za poboljšanje sustava visokog obrazovanja (dostupnost, ulaganje u studentski standard i socijalnu dimenziju studiranja, uključivanje marginaliziranih skupina, upravljanje karijerama studenata, usmjeravanje u profiliranju tijekom studija).
- II. Mjere koje doprinose razvoju sustava informiranja o izboru karijere – temeljene na Strategiji profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere 2016. – 2020. Cilj strategije je razvoj ljudskih potencijala s naglaskom na uspostavi sustava za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje (dostupnost usluga profesionalnog usmjeravanja).
- III. Provedba fiskalne politike koja podržava zapošljavanje mladih – odnosi se na mjeru fiskalne olakšice u obliku oslobođenja od obveze obračunavanja i uplate doprinosa za plaću za osobu koja se prvi puta zapošljava, te za osobu mlađu od 30 godina, a koja se zapošljava ugovorom o radu na

neodređeno vrijeme (Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje 2019. – 2020.).

5. ENTRE – YOU model

ENTRE – YOU model je koji je razvijen 2017. godine u partnerstvu nakon prikupljanja mišljenja i stavova ključnih dionika koji su izravno ili neizravno povezani s mladima, a posebna pažnja posvećuje se mladima u nepovoljnom položaju. Navedeni model je proizašao kao rezultat analiza položaja mladih na tržištu rada u Hrvatskoj, Austriji, Španjolskoj, Bugarskoj, Rumunjskoj, Mađarskoj i Nizozemskoj. ENTRE – YOU model na inovativan način, mladima u nepovoljnom položaju, te mladima na tržištu rada omogućuje: a) poduzimanje aktivnosti unatoč nesigurnostima, neizvjesnostima i izazovima s kojima se mladi suočavaju, b) poduzimanje aktivnije uloge pretraživanja ili stvaranja prilika za sebe, c) povećanje svjesnosti mladih da i oni imaju vlastite resurse koji se mogu izgrađivati (znanje, prednosti, kontakte), d) naučiti mlade kako da budu uspješni „igrači“ na tržištu rada, kako da razviju poduzetnički pogled na život i naučiti ih kako da „prodaju“ svoje vještine, e) analizirati i procijeniti što znači poduzeti „rizike“ i sagledati „troškove“ ne poduzimanja rizika, f) stjecanje osnovnog znanja o tome što menadžeri za ljudske potencijale traže kod zapošljavanja. ENTRE – YOU model sadrži četiri modula učenja koje pospješuju položaj mladih. To su:

- I. Modul 1. koji se odnosi na jačanje motivacije i otvorenosti prema proaktivnosti marginaliziranih mladih.
- II. Modul 2. koji utječe na doživljavanje poduzetničkog pogleda mladih na vlastiti život i svijet oko sebe.
- III. Modul 3. koji se temelji na razvoju temeljnih društvenih vještina.
- IV. Modul 4. koji se odnosi na usvajanje temeljnih znanja o gospodarskim procesima.

Sami model ENTRE – YOU slijedi: a) metodologiju mješovitog učenja, tj. usklađenu kombinaciju neposredne obuke u učionici i samo - orijentiranog e – učenja, b) usredotočen je na sudionika (uzima u obzir cjelokupne potrebe mladih u nepovoljnom položaju), c) usmjeren je na život, akciju i medije i obuhvaća manje pisanih dijelova s obzirom na

razinu obrazovanja ciljne skupine (<https://neet.hr/entre-you/>). Ovaj model predstavlja dobru podlogu za mlade, te ih potiče na razvoj poduzetništva, uz povećanje vlastitih kapaciteta i resursa mladih i potiče ih na poduzimanje aktivnijih uloga oko vlastitog života.

5.1 ENTRE – YOU model u Hrvatskoj – praktični prikaz

Projekt „Reaktivacija i integracija marginaliziranih mladih – NEET na tržištu rada“ primjer je praktične primjene modela ENTRE – YOU u Hrvatskoj, točnije, projekt se provodi u gradu Zagrebu i na području Zagrebačke županije. Navedeni projekt uključuje cjelokupnu primjenu modela ENTRE – YOU i modula tog modela koje smo već ranije nabrojali i objasnili. Nositelj projekta je Centar za razvoj neprofitnih organizacija, a projekt se financira od sredstava navedenog Centra, partnera, Grada Zagreba, ali i uz sufinanciranje od strane Europske unije (Europski socijalni fond). Cilj projekta je omogućiti učinkovitu i inovativnu provedbu Strategije razvoja ljudskih potencijala grada Zagreba, te pridonijeti reaktivaciji i integraciji NEET mladih kroz jačanje njihovih socijalnih i profesionalnih kompetencija po modelu „ENTRE – YOU“ (<https://neet.hr/o-projektu/>). Ovim projektom potiče se uključivanje i veća aktivacija organizacija civilnog društva u području NEET populacije. Sam projekt uključuje različite dionike i partnere, ali i poslodavce, organizacije civilnog društva, te CZSS. Ovo je primjer dobro organiziranog, koncipiranog i strukturiranog pristupa NEET populaciji. Naime, navedenim modelom, potiče se razvijanje vlastitog poduzetničkog duha kod NEET mladih, osvještavaju se vlastite snage i kompetencije mladih osoba, te se djeluje na motivacijsku komponentu u vidu poduzimanja aktivnije uloge mladih oko vlastitog života i zaposlenja. Time se djelotvorno utječe na promjenu statusa NEET populacije mladih. Ulaskom u poduzetnički sektor, mladima se otvora prilika za poboljšanje materijalnog statusa, koji u konačnici rezultira izlaskom iz NEET statusa.

6. Neprofitni sektor i NEET populacija

S razvojem civilnog sektora u Republici Hrvatskoj i aktualnih problema, kao što je položaj mladih nezaposlenih osoba, dolazi do osnivanja različitih udruženja koje se bave aktualnim problemima i zagovaraju interese pojedinih skupina društva. Takvi oblici udruženja najčešće sudjeluju kao partneri u provođenju različitih reforma. Ključna je njihova uloga u suradnji, kako s ostalim organizacijama civilnog društva, tako i sa središnjim državnim tijelima u provedbi mjera i politika. Organizacije civilnog društva nastupaju u onim situacijama, u kojima se država nedovoljno, ili na neadekvatan način aktivira, te u situacijama kad država daje konsenzus organizacijama civilnog društva u smislu pružanja usluga, servisa i djelovanja. OCD se na taj način sve više uključuju u provođenje politika Europske unije, to isto vrijedi i u pogledu međunarodne suradnje s organizacijama civilnog društva preko granica matične zemlje. U pogledu NEET populacije, u Hrvatskoj nailazimo na malen krug organizacija u neprofitnom sektoru koje se djelomično (između ostalih aktivnosti) bave ovom tematikom. Takve organizacije su većinom lokalnog i regionalnog doseg, ali razvijaju, provode usluge i servise radi poboljšanja statusa osoba koje pripadaju NEET populaciji. U nastavku ćemo spomenuti nekoliko takvih organizacija, te njihov angažman (Bežovan i sur., 2019.: str. 503).

Udruga za mlade Agora, primjer je nevladine, neprofitne i nestranačke udruge, koja djeluje s ciljem promicanja interesa i aktivnosti mladih na području grada Duge Rese i okolice. Udruga je osnovana s ciljem poticanja angažmana mladih u zadovoljavanju njihovih potreba. Krajnji cilj ove Udruge je pomoć mladima pri integraciji u društvo uključujući sve sfere koje vode do postizanja njihove trajne društveno – ekonomske samostalnosti. Udruga u svojim aktivnostima provodi informativne tribine o zapošljavanju mladih, a također potiče volontiranje i provodi aktivnosti na razini lokalne zajednice (<http://www.agora.hr/index.html>).

Udruga za mlade Alfa Albona je također, nevladina, neprofitna i nestranačka udruga koja je osnovana s ciljem promicanja interesa i aktivnosti mladih. Svrha udruge nalazi se u poticanju mladih oko aktivnog rješavanja vlastitih potreba, ali i potreba zajednice. Krajnji cilj ove Udruge je poticanje proaktivnosti mladih, te pomoć pri integraciji u sve društvene sfere do postizanja njihove trajne društveno – ekonomske samostalnosti. Kao i prethodna,

ova Udruga provodi tribine, okrugle stolove i programe namijenjene za rješavanje pitanja zapošljavanja mladih. Između ostaloga, Udruga provodi različite aktivnosti i programe vezane uz lokalnu zajednicu. Udruga sudjeluje u projektu Workpetence⁴ kojeg provodi zajedno u suradnji sa udrugama iz Makedonije i Grčke u sklopu Erasmus+ programa. Cilj Workpetence-a je povećanje kompetencija osoba koje rade s mladima, te asistencija pri zapošljavanju mladih kroz aktivnosti koje uključuju: a) uspostavljanje smjernica za savjetovanje i online mentorstvo, te b) pružanje digitalnih alata za podršku na području zapošljavanja mladih (<http://www.alfa-albona.hr/>).

7. Zaključak

Ekonomska kriza iz 2009. godine donijela je sa sobom brojne posljedice koje su prisutne i u današnjem vremenu. Kriza je obilježena iznimnim rastom nezaposlenosti koji je zahvatio sve dobne skupine. Vrhunac krize događa se u 2013. godini kad se prema podacima HZZ-a bilježi najveći ikad zabilježeni broj mladih nezaposlenih osoba. Mlade osobe do 29 godina, a koje nisu u sustavu obrazovanja, nisu zaposlene i nisu u programima stručnog osposobljavanja (NEET), nalaze se u iznimno teškom položaju. Iako se njihov broj i udio smanjuje svake godine Hrvatska (15,4% u 2017.) se i dalje nalazi iznad prosjeka EU (10,8% u 2017.) po udjelu NEET populacije. Treba napomenuti kako je posljednjih nekoliko godina u Republici Hrvatskoj prisutan negativan trend iseljavanja mladih osoba (upravo nezaposlenih) u zemlje članice Europske unije, najčešće u Njemačku, a to sa sobom donosi brojne posljedice, uključujući pritisak na mirovinski sustav, koji je već duže razdoblje u alarmantnoj poziciji. U razdoblju od 2015. do 2018. godine dolazi do povećanja broja osoba u NEET statusu koje imaju visoko obrazovanje (2015. godine 15,7%; 2018. godine 22,0%), zbog nedostatka ponude za radna mjesta na tržištu rada, te zasićenja potražnje za zanimanja u određenim profesijama. Isto tako, u navedenim godinama javlja se nedostatak ponude radne snage u deficitarnim sektorima, ali je to država prepoznala, te nudi razne beneficije i mjere za obrazovanje i zapošljavanje u deficitarnim sektorima, najbolji primjer su stipendije tijekom studiranja. U porastu je

⁴ <https://workpetence.eu/> (dostupno, kolovoz, 2019.)

također i broj osoba bez završenog osnovnog obrazovanja (od 1,6% u 2015. do 4,2% u 2018.). To možemo pripisati nedostatku svijesti mladih o važnosti obrazovanja za uspješno zaposlenje i kvalitetu života u budućnosti, te izostanku podrške u obrazovanju od strane roditelja i institucija. Brojne su posljedice nezaposlenosti mladih, od nedostatka prihoda, preko promjene tjelesnog i mentalnog zdravlja, sve do siromaštva i socijalne isključenosti. NEET populacija susreće se s različitim izazovima i rizicima, kao što su nezaposlenost majki, nezaposlenost visokoobrazovanih, osobe koje ispadaju iz sustava obrazovanja, rizik „izgubljene generacije“. Podskupine osoba u NEET populaciji obilježene su sa specifičnim čimbenicima koji održavaju kod takvih osoba NEET status, bilo da se radi o majčinstvu, bolesti, nezaposlenosti. Niska razina obrazovanja, nedostatak osnovnih i socijalnih vještina, emocionalna nestabilnost, nesavjesnost, samo su neki od faktora koji održavaju osobe u statusu NEET populacije. Najznačajnije mjere za NEET populaciju proizlaze iz sustava Garancije za mlade, a mjere iz sustava GZM provodi HZZ uz partnerstva i suradnju s različitim organizacijama i dionicima. Mjere su usmjerene na dva područja. Prvo područje tiče se zapošljavanja, dok je drugo vezano za početak, odnosno nastavak i završetak obrazovanja. Važan paket mjera odnosi se na osnivanje CISOK centara koji imaju važnu ulogu u profesionalnom usmjeravanju i savjetovanju, a kao korisnici usluga tih centara pojavljuju se osobe u NEET statusu. Osim GZM, postoje i druge mjere koje nisu vezane uz GZM, ali imaju preventivni i komplementarni učinak, te se tiču sustava obrazovanja, sustava profesionalnog usmjeravanja, te raznih poreznih olakšica koje olakšavaju zapošljavanje za osobe mlađe od 30 godina. Osim GZM-a, mjere za mlade osobe u NEET statusu vidljive su u okviru provedbe projekta „Reaktivacije i integracije“ (prema europskom ENTRE – YOU modelu), a tiču se razvoja odgovornosti i poticanja poduzetništva mladih, odnosno ojačavanja njihovih kompetencija. Velika je uloga neformalnog sektora, a očituje se kroz zajedničku suradnju i koordinaciju aktivnosti zajedno s HZZ-om. Nekoliko udruga provodi aktivnosti za mlade u pogledu osiguranja društveno – ekonomske samostalnosti, te time ojačava mlade za izlazak iz NEET populacije. Posebno je istaknuta udruga Alfa Albona koja provodi projekt „Workpetence“, koji ima u cilju online podršku mladima u području zapošljavanja. Smatram kako ima prostora za poboljšanje mjera i programa za zapošljavanje mladih osoba u NEET statusu.

U području civilnog sektora postoji tek nekoliko udruga mladih i udruga za mlade koje se bave problematikom NEET populacije i nezaposlenosti mladih. Razvijanjem i širenjem mreže, ali i partnerstva organizacija civilnog društva, došlo bi do pozitivnih rezultata u vidu rada i pružanja usluga mladima u NEET statusu. Nadalje, treba unaprijediti sustav evidencije mladih NEET osoba, jer postojeći obuhvaća samo osobe koje su prijavljene na evidenciju Zavoda za zapošljavanje. Zatim, jačanje poduzetništva je pozitivna mjera, ali opet, mala je zahvaćenost mladih NEET osoba u takve projekte, pošto u Hrvatskoj postoji tek nekoliko takvih projekata (npr. ENTRE - YOU). Razvoj poduzetništva predstavlja primjer dobre prakse jer utječe na gospodarski razvoj na lokalnim, regionalnim, ali i nacionalnim razinama. Treba unaprijediti preventivne mjere i aktivnosti, početi s profesionalnim usmjeravanjem i savjetovanjem već u osnovnim školama (od šestog razreda) kako bi mladi odabrali prikladno srednje obrazovanje za koje postoji ponuda poslova na tržištu rada, isto vrijedi i za visoko obrazovanje. Valjalo bi unaprijediti sustav APZ-a, s tim da se unaprijedi kvaliteta mjera zapošljavanja, obuhvat mjera, te da se s provođenjem mjera započne na vrijeme (da se spriječi dugotrajna nezaposlenost, a time i negativne posljedice nezaposlenosti).

Prilozi

Popis slika:

1. Slika 2.1 Nezaposlene osobe prema dobi, razdoblje 2015. – 2018. Regionalni ured Zagreb (Izvor: <https://neet.hr/statistika/>, dostupno: srpanj, 2019.), str. 8.
2. Slika 2.2 Nezaposlenost prema razini obrazovanja, razdoblje od 2015. do 2018. godine, Regionalni ured Zagreb (Izvor: <https://neet.hr/statistika/>, dostupno: srpanj, 2019.), str. 9.

Popis tablica:

1. Tablica 2.1 Kretanje stope NEET mladih (Izvor: Eurostat 2017., podaci ARS, dostupno: srpanj, 2019.), str. 11.
2. Tablica 2.2 Broj prijavljenih mladih osoba (15 – 29 godina) u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, za razdoblje od 2013. do 2019. godine. (Izvor: <https://statistika.hzz.hr/Statistika>, dostupno: srpanj, 2019.), str. 12.

Literatura:

Znanstveni radovi:

1. Bedeniković, I. (2017). (Ne)zaposlenost mladih i NEET populacija u Hrvatskoj. *Mali Levijatan*, 4 (1), 75-90. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/187011>

Knjige:

2. Bežovan, G., Puljiz, V., Šućur, Z., Babić, Z., Dobrotić, I., Matković, T., Zrinščak, S.: *Socijalna politika Hrvatske*, Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, drugo izdanje.

Mrežna mjesta:

3. Eurostat (2019): Kretanje stope NEET mladih. Dostupno, srpanj 2019: <https://ec.europa.eu/eurostat>

4. Centar za informiranje i savjetovanje o karijeri: radionice i usluge. Dostupno, kolovoz 2019: <https://www.cisok.hr/>

5. Garancija za mlade: Plan implementacije GZM (2019. – 2020.). Dostupno, srpanj 2019: <http://www.gzm.hr/wp-content/uploads/2014/11/Plan-implementacije-Garancije-za-mlade-za-razdoblje-od-2019.-do-2020.-godine.pdf>

6. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2019): broj NEET mladih (15 – 29 godina). Dostupno, srpanj 2019: <https://statistika.hzz.hr/>

7. NEET populacija: ENTRE – YOU model, NEET populacija po dobi, NEET populacija po obrazovanju, NEET status. Dostupno, srpanj 2019: <https://neet.hr/>

8. Udruga za mlade Agora: Projekti za mlade. Dostupno, srpanj 2019: <http://www.agora.hr/>

9. Udruga Alfa Albona: NEET populacija. Dostupno, srpanj 2019: <http://www.alfa-albona.hr/>